

Handläggare
Mats Sylwan
Telefon: 070 544 18 24**Till**
Kulturnämnden
2017-05-16

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop - framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen (Ds 2017:8). Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar

- att som svar på remissen överlämna och återropa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande
- att förklara beslutet omedelbart justerat

Robert Olsson
KulturdirektörPatrik Liljegren
Chef kulturstrategiska staben

Sammanfattning

I Kulturdepartementets promemoria lämnas förslag och bedömningar om den framtida inriktningen av kultursamverkansmodellen, ett system som innebär att landstingen får fördela statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Ett av förslagen är att Stockholms län, som hittills stått utanför, fr.o.m. 2019 ska anslutas till modellen.

Kulturförvaltningen skriver i sitt yttrande att promemorian innehåller intressanta kulturpolitiska bedömningar och lägger flera angelägna förslag till förändringar av den nuvarande kultursamverkansmodellen. Kulturförvaltningen ser positiva möjligheter med en anslutning av Stockholms län till kultursamverkansmodellen men bedömer att följande frågor behöver beaktas och lösas innan detta sker:

- En framtida anslutning av Stockholms län behöver föregås av en utredning där långsiktigt hållbara ansvars- och samarbetsformer utarbetas och Stockholms kommuns inflytande garanteras.
- I utredningen behöver också formerna för arbetet med den regionala kulturplanen läggas fast.

- Om en anslutning blir aktuell är tidpunkten för den föreslagna övergången, 2019, för näraliggande.
- För att förena förstärkningar av kulturen i hela landet och en anslutning till systemet av Stockholms län behöver kultursamverkansmodellen tillföras ökade resurser.

Underlag för beslut

Promemoria från Kulturdepartementet: ”Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop – framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen” (Ds 2017:8)

UTLÅTANDE

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom kulturstrategiska staben.

Remissen

Remissen utgörs av en promemoria från kulturdepartementet med förslag och bedömningar om den framtida inriktningen och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen.

Bakgrund

Riksdagen beslutade 2010 om att införa den så kallade ”Kultursamverkansmodellen” som ger landsting och regionfullmäktigen ansvaret att fördela statsbidrag till vissa kulturella ändamål. Syftet med reformen var att främja en bättre uppfyllelse av de nationella kulturpolitiska målen samt att ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer.

Stockholms län undantogs från modellen med hänvisning till att situationen i länet var annorlunda jämfört med övriga landet. Betänkandet som föregick beslutet (SOU:2016) anförde att ”här finns en stor, stark och dominerande storstad i ett förhållandevis svagt kulturpolitiskt län” och att ”den bärande principen – att staten träffar överenskommelse med landsting eller motsvarande, men att primärkommunerna ska ha ett stort inflytande över förhandlingsprocessen – går knappast att tillämpa i Stockholms län”. Betänkandet föreslog därför att särskilda förhandlingspersoner skulle få i uppdrag att utarbeta riktlinjer för statens samverkan med Stockholms stad i det system som senare kom att benämnas ”kultursamverkansmodellen”. Några förhandlingspersoner som skulle bereda vägen för sådan anslutning kom dock inte att tillsättas. Efter en stegvis process

ingår sedan 2014 samtliga landsting/regionfullmäktigen i kultursamverkansmodellen, förutom Stockholms län.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen innebär att landstingen får fördela vissa statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet till såväl institutioner som aktörer inom det fria kulturlivet.

Stödsystemet omfattar i dag sju kulturområden:

- Professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- regional museiverksamhet,
- regional biblioteksverksamhet, läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
- konst- och kulturfrämjande verksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet, samt
- hemslöjdsfrämjande verksamhet.

Promemorians innehåll

I promemorian lämnas förslag och bedömningar om den framtida inriktningen och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Den allmänna utgångspunkten är att minska skillnaderna i tillgång till kultur i hela landet samtidigt som utrymme ges för regionala prioriteringar. Det förslag som direkt berör Stockholms kommun och landsting innebär att den nuvarande förordningen för statens bidrag till regionala institutioner (1996:1598) upphör. Det är från detta anslag flera kulturinstitutioner i Stockholms stad och län för närvarande får sitt statliga stöd. I stället kommer statens stöd till regional kultur fr.o.m. 2019 i sin helhet att regleras i förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, det vill säga det nuvarande anslaget för de statliga medlen till kultursamverkansmodellen.

Finansiering inom kultursamverkansmodellen

På ett nationellt plan svarar landstingen för en betydligt större stödgivning än kommunerna och staten i kultursamverkansmodellen. Enligt Myndigheten för kulturanalys bidrog staten med 1,2 Mdkr, landstingen 1,8 Mdkr och kommunerna 1 Mdkr (2014). Statistiken visar också att kommuner och landsting har ökat sina insatser mer än staten mellan 2010 och 2014.

Statsbidrag till kulturverksamheter i Stockholms län

Eftersom Stockholms län står utanför kultursamverkansmodellen fördelas statsbidrag till kulturverksamheter i Stockholms län

direkt mellan Kulturrådet och berörda institutioner. Landstinget är som institutionsägare i några fall mottagare av statsbidrag och har i denna roll en dialog med staten. Totalt får tio kulturverksamheter i länet statsbidrag 2017 ur anslaget *Bidrag till regional kulturverksamhet* till ett samlat belopp om ca 94 miljoner kronor. Flertalet av verksamheterna ligger i Stockholms kommun och stöds också av Stockholms stad.

Ser man på de regionala utfallen av statsbidraget i kultursamverkansmodellen och det stöd som går till Stockholms län utanför systemet så fick 2016 övriga län totalt 1 190 mkr medan ca 90,8 Mkr gick till Stockholms läns kulturverksamheter. Det innebär att Stockholms län med ca 25 procent av landets invånare fick ca 8 procent det statliga regionala stödet. Av medlen till Stockholms län fördelades 91 procent till TDM-området (scenkonst och musik), 5 procent till muséer och 2,5 procent till bibliotek. Av de ca 25 mkr som fördelades som utvecklingsbidrag fick Stockholms län 1,6 Mkr, ca 7 procent.

Stockholms län mottog alltså procentuellt betydligt lägre statsbidrag än övriga län men kompenseras av att framför allt Stockholms kommun är hemvist för flera statliga kulturinstitutioner.

Mottagarna i Stockholms län av statsbidrag från utgiftsposten ”Regional kulturverksamhet” var 2017 (tusen kronor):

Cirkör AB (Botkyrka)	8 500
Danskonsulentverksamhet	205
Folkoperan AB	15 037
Grafikens hus (Södertälje)	1 100
Länsmusikverksamhet	6 275
Oktoberteatern (Södertälje)	2 468
Regionbibliotek	2 295
Stockholms läns museum (Nacka)	3 857
Stockholms stadsmuseum	1 313
Stockholms stadsteater AB	52 798
<i>Totalt statsbidrag 2017:</i>	<i>93 848</i>

Utöver ovanstående stöd fördelar Kulturrådet även stöd till ”vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse” av vilka flertalet finns i Stockholms län. Dessa ingår dock inte i underlaget för ”Regional kulturverksamhet” och skulle med dagens eller det föreslagna systemet inte ingå i kultursamverkansmodellen.

Kulturens offentliga finansiering i Stockholms län
Stockholms län skiljer sig från övriga län genom att en kommun, Stockholms stad, är en betydligt större kulturfinansiär än

landstinget. I alla andra län/regioner gäller det omvända förhållandet. Stockholms läns landstings kulturbudget uppgår 2017 till 544 Mnkr medan motsvarande kulturnämnden i Stockholms stad förfogar över 896 Mnkr. Till det senare beloppet ska läggas stadens kostnad för Kulturhuset Stadsteatern som 2017 beräknas uppgå till 360 Mnkr samt Stadsarkivet med en nettobudget på ca 50 Mnkr. Det innebär för Stockholms stad en total kulturkostnad 2017 om drygt 1 300 Mnkr. Till detta belopp tillkommer kostnader för investeringar i filmregionen, kultur i stadsdelarna m.m.

Erfarenheter av kultursamverkansmodellen

Riksdagens kulturutskott utvärderade 2015

kultursamverkansmodellen¹ och kom i sin rapport fram till att reformen inte inneburit att man regionalt nått nya deltagargrupper. Den har heller inte inneburit några större förändringar mellan de regionala kulturverksamheterna; samma aktörer får ungefär lika stort stöd i dag som före reformen. Det gäller även Stockholms län som ligger utanför systemet. Filmen tappar däremot stöd vilket förklaras med att detta område behöver andra incitament än de som kultursamverkansmodellen erbjuder. Utskottet pekar vidare på att den statliga styrningen fortfarande är stark och att dialogen med civilsamhället behövde utvecklas. Utskottet drar slutsatsen att modellen i många avseenden varit framgångsrik men att systemet behöver ses över.

Myndigheten för kulturanalys drog i en utvärdering 2016² slutsatsen att den statliga styrningen av medlens användning är fortsatt stark och att det civila samhällets möjligheter att delta i dialogerna om kulturplanerna behöver förbättras. Samtidigt pekade myndigheten på att modellen medfört ett ökat engagemang bland regionala politiker och tjänstemän.

Kulturförvaltningens synpunkter

Inledning

Kulturdepartementets promemoria innehåller intressanta kulturpolitiska bedömningar och lägger flera angelägna förslag till förändringar av den nuvarande kultursamverkansmodellen. Dit hör att bild- och formområdet blir ett nytt stödområde, att filmområdets roll och utveckling inom modellen bör utredas, att dialogen med civilsamhället förbättras liksom samverkan mellan den nationella och regionala nivån om gemensamma politiska prioriteringar. Det är också angeläget att, som promemorian påpekar, metoderna för uppföljning och utvärdering förbättras.

---

¹ ”Är samverkan modellen?” 2016

² Rapporten ”Kulturanalys 2016”

Det förslag som berör Stockholms kommun allra tydligast är att Stockholms län ansluts till kultursamverkansmodellen. Kulturförvaltningen är inte principiellt negativ till detta men ser ett antal frågor som behöver lösas innan förslaget kan genomföras.

Argument för och emot en anslutning

Flera kulturpolitiska tyngdpunkter

Rapporten noterar men marginaliserar skillnaderna i Stockholms län mellan Stockholms kommun, landstinget och övriga kommuner när det gäller kulturpolitisk betydelse för regionen. Den skillnaden kan beskrivas i antal kulturella och konstnärliga institutioner, finansiering av såväl institutioner som fria kulturyrtringar eller lokaliseringen av konstnärer och kreativa näringar. Stockholms kommun har en särställning på alla dessa områden och därmed ett starkt intresse av att själv delta i en dialog om samverkan inom länet och fördelningen av statliga medel till stockholmskulturen. Det gäller inte minst mot bakgrund av Stockholms snabba växande och de satsningar som behöver göras på både kulturell infrastruktur och breddat deltagande i framför allt socioekonomiskt utsatta områden.

Minskat inflytande för stora kommuner

Stockholm befinner sig alltså i en annan situation än mindre kommuner i länet och frågan är vilken prioritet stadens behov kommer att få inom kultursamverkansmodellen. Det frågetecknet rätas inte ut av rapportens formulering: ”Det finns skäl att på sikt se över hur de statliga medlen fördelas i syfte att kulturen ska utvecklas i hela landet”.

Frågeställningen blir mer komplex av att Kulturutskottet i sin utvärdering skriver att ”kultursamverkansmodellen har inneburit att stora kommuner, som står för en ansevärd del av finansieringen av kultur, har fått minskat inflytande. Flera regionala kulturinstitutioner ligger i de stora kommunerna. Det kan därför finnas skäl att fortsätta att titta på hur Stockholms kommun och andra storstadskommuner ges utrymme inom kultursamverkansmodellen.”

Detta kan bara tolkas som att utskottet inser att storstäderna förlorat i inflytande och att denna utveckling behöver ändras om systemet ska bli enhetligt och långsiktigt hållbart.

Nystart för regionalt samarbete

De motiv som talar för en anslutning handlar främst om betydelsen för Stockholms kommun av att utveckla samarbetet med såväl stockholmsregionen som staten. Med landstinget, liksom flera av länets kommuner, pågår detta utbyte redan inom

bland annat områden som film, bibliotek, kulturskola och dans men det skulle kunna utvecklas inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Jämställdhetsanalys

De statliga medlen till de landsting som ingår i kultursamverkansmodellen fördelas av Statens kulturråd. Av det regleringsbrev som anger inriktningen på Kulturrådets verksamhet och stödgivning 2017 framgår att kulturdepartementet ställer höga krav på rådets arbete med jämställdhet och hbtq-frågor. Myndigheten ska bland annat redovisa åtgärder och resultat av arbetet med jämställdhetsintegrering i myndighetens årsredovisningar för 2016–2018.

Kulturrådet ska även verka för att lyfta fram hbtq-perspektivet i sin verksamhet och ska redovisa resultatet av vidtagna åtgärder samt den samverkan som skett med andra statliga myndigheter. Redovisningen ska utgå från regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning och könsidentitet.

Både Stockholms läns landsting och Stockholms stad har ambitiösa generella mål i sitt jämställdhetsarbete. Kulturförvaltningen bedömer att länets anslutning till kultursamverkansmodellen kan stärka genderperspektivet i en framtida regional kulturplan, motorn i modellen som ligger till grund för det statliga stödet till länets kulturverksamheter.

Slutsatser

Kulturförvaltningen ser positiva möjligheter med en anslutning av Stockholms län till kultursamverkansmodellen men bedömer att följande frågor behöver beaktas och lösas innan detta sker:

- Kultursamverkansmodellen kan bara användas fullt ut där det finns en stark och drivande regional organisation med kommuner som är besjälade av ett regionalt samarbete. Det är nödvändigt att en framtida anslutning av Stockholms län föregås av en utredning där långsiktigt hållbara ansvars- och samarbetsformer utarbetas och Stockholms kommuns inflytande garanteras.
- I utredningen behöver också formerna för arbetet med den regionala kulturplanen läggas fast.

- Förslaget innebär att Stockholms län ansluts till kultursamverkansmodellen fr.o.m. 2019. Om en anslutning blir aktuell är tidpunkten för den föreslagna övergången för näraliggande.
- Om Stockholms län ska ingå i kultursamverkansmodellen behöver modellen tillföras ökade resurser. Ett skäl är att den av kulturdepartementet önskade utvecklingen av kultur i hela landet inte kan ske på bekostnad av Stockholms län.